



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio ix. De contumelia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

QVÆSTIO IX.

DE CONTVMELIA.

S.Tho. 2. 2. quæst. 72.

ARTICVLVS I.

Utrum contumelia consistat in verbis.



Xpeditis verborum iniurijs, quæ forensi iudicio accidere solent, progredendum nobis est ad illa etiam injuriosa verba quæ extra iudicium viu veniunt. Quæritur ergo primo de contumelia, utrum consistat in verbis. Arguitur enim à parte negatiua. Contumelia nomen est nocuenti, verbo autem nullum nocumentum videtur inferri, sed factis potius læditur vel persona vel honor eius ergo contumelia non in verbis, sed in factis contingit. Secundo de honoratio quæ verbis fit suum habet peculiare nomen vituperij & conuitij, hæc autem a contumelia differre videntur, ergo contumelia non consistit in verbis. In contrarium est quod solum verbum auditu percipitur, contumelia autem ad aures pertinet, secundum illud Hierem. 20. Audiui contumelias in circuitu, ergo contumelia est in verbis.

Primū argum.

Secūdu.

Quinque sunt capitales iniuriarum species verbalium extra iudicium, nempe detractio, suffragus, irrisio, tumeliæ & maledictio. Contumelia autem, & detractio primo per se differunt ex obiecto. Contumelia enim est iniuria quæ contra honorem alterius fit. Detractio vero est famæ læsio. Differunt namque honor & fama, quod honor est reuerentia alicui propter aliquam excellentiam ac potissimum propter virtutem exhibita. Fama vero, vi habetur in glos. cap. vestra, de cohabita. cleric. & mulie. est illæ dignitatis status vita & moribus comprobatus. Vel si cum theologis ac philosophis loquamur, est clara illa notitia quam alij de nobis habent. Itaque esse potest honor sine fama, & è diuerso. Exhibetur enim reue-

potest homo patrocinium. Nam efficien-
tia res sit spiritualis ratione subiecti, non
tamen illius est generis spiritualium quæ
gratis accepimus gratisque debemus, im-
mo nostro sudore & vigilis parta nobis
est, vt lib. 9. sub tit. de simo. liquidius fiet.
Secundum argumentum discrimen petit
inter iudicem testem, & aduocatum. Nam
cum singuli istorum veritatem prorsus tue-
ri debeant, perinde scilicet aduocatus vt
reliqui, nulla apparet, ratio cur huic po-
tius quam alijs, pro defendenda veritate,
liceat mercedem recipere. Est tamen de-
serimen quod finis proprius iudicis ac te-
stis est iustum & veritas in communi, sine
respectu actoris vel rei ob idque ob verita-
tem dicendam neutri illorum quidpiam
recipere licet: Scopus autem aduocati non
est iustum simpliciter, sed iustum clientis
sui, cuius causam omnibus suis viribus pro-
tegit, altera neglecta, & ideo non solum,
vt aliqui putant, pro labore, sed pro ipso
patrocinio & defenfa veritate potest mer-
cedem suscipere, sicut doctor pro verita-
te docenda quam dilucidat. Nihilomi-
nus autem restat, & inter iudicem & testem
differentia, quod iudex non solum pro
veritate pronuntianda nil potest à litigan-
tibus percipere, quia est communis vtri-
que, sed neque pro labore & studio id sibi
licet, sed respublica debet illi prouidere
tamquam persone publicæ. Non quod
iure nature id sit prohibicum, immo si
nullus efferret metusne intuitu pretij in
alterutram partem corruptus propende-
ret, ius nature non prohibet quin possit à
litigantibus aliquid recipere, sed propter
talem metum iure ciuili cautum est, vt
arario publico sustentetur. At vero testis
quia non est vsque adeo persona publica,
sed citatur ab illa parte cui interest, quam-
uis pro veritate dicenda nil possit recipere,
quia quicumque parti debet eam synce-
re proferte, tamen pro labore suo reci-
pere potest pretium ab eo a quo citatus
est. Cum autem iudicem negamus quid-
quam recipere posse, inficias non imus
quin pro subscriptione aut citationis aut
sententiæ quidpiam ei constitui lege
possit. Hæc enim meditatio non est præ-
sentis loci.

reuerentia magnati quandoque propter sanguinis excellentiam cuius tamen morum sinistra habetur existimatur. Ac vice versa, esse solent priuati viri in angulis latitantes, honoribus orbi, quorum tamen vita clara habetur opinio. Hoc praefato discrimine, ad quaestionem duabus conclusionibus respondetur. Prior: Contumelia proprie loquendo in verbis consistit. Probatur. Contumelia ut modo dicebamus idem est quod dehonoriatio, reuerentiae contraria quae honori exhiberi solet. Honor autem dupliciter alicui tollitur. Vno modo, ut si dicamus mediate, puta dum id quod honoris causa erat, submouetur. Qui enim diuini substantiam, cuius solius gratia honor illi habebatur, surripit, honorem eius contenebrat. Sicut qui sapientiam scientiam lesione cerebri aufert. Nam ex inde incipiunt illi minoris haberi. Quapropter ille solus honor verus est, qui virtuti debetur, quippe qui ex nulla extranea causa praeterquam ex Deo dependet. Eiusmodi autem dehonorationes non faciunt propriam speciem, sed referuntur ad alias iniurias, puta ad furum, homicidium, & reliqua. Secundo autem modo, aufertur alicui honor directe & proprie. Et hoc fit dum quis quidpiam in notitiam alicuius deducit quod eius honori officit. Nam sicut honor excellentiae debetur, ita & turpitudinis notitia causa est dehonorationis, atque in hoc proprie ratio contumeliae consistit. Deducere autem aliquid in notitiam alterius, pertinet ad rationem signi, & cum secundum August.

Prima concl. Probatur. 1. o.

August.

Aristot.

Isidorus

Postrema conclusio.

Probatio.

August.

Glossa.

2. de doctrina Christi, verba inter homines primas partes significandi obtinueri, sunt enim secundum Arist. 1. Periheme. earum conceptionum indicia, quae sunt in anima, consequens fit ut ratio contumeliae proprie in verbis inueniatur. Vnde Isidorus in suis etymolog. Contumeliosus, inquit, ille dicitur qui velox est & timet verbis iniuria. Allusio enim vocum est, timet, & contumelia. Posterior conclusio: Contumelia extenso nomine etiam in factis posita est, quatenus rationem habent significandi. Hoc patet, quia & rebus ipsis, ut illic docet August. conuenit signa esse aliarum rerum. Quapropter & factis potest quis alicuius vitium patefacere. Vnde super illud ad Roman. 1. Contumeliosos, superbos, &c. dicit gloss. contumeliosos illos esse qui de his & factis contumelias & turpia inferunt. Hinc fit nullum factorum, quatenus res sunt, rationem habere contumeliae, sed quatenus vim habent significandi. Dum enim quis fores alienas effringit furandi, animo, non contumeliosus, sed latro est. Si autem id in vituperium & vilipendium domini conetur, fit contumeliosus. Significatio enim illa dominum flocci pendere. Pariter si quis fuisse agationem, cadat, non animo dehonoriandi sed ferendi, non perinde contumeliosus est, atque si nobilem pulset, non ut dolorem incurret, sed ut aufert honorem. Et eadem ratione qui vocis vicini libidinis gratia sollicitus, non est formaliter contumeliosus in vicinum suum, sed si id tentaret ut honori maius officeret. Designare enim tunc contendit turpitudinem illa hominis virtutem. Enimvero quantum ad rem attinet contumelia, non tenet per exigui ut vitium quod propalari conterritur, peccatum fit, quoniam in substantia contumelia fit in ignominia, ad latius est vitium generis, aliusve animi vel corporis modum, aut quidpiam excellentiae contrarium, ob quam homines honori habentur. Vt si hominem denotes maligne naturam, aut ignauium, &c. Neque vero requiritur ut sit contumeliosus, quod hominem infames, vitium eius oculum dei ego, nam etiam si publicum concubinatum aut coctem, aut fordidam nauem sic appelles, contumelia eum atticis, maiore autem si talia illi imponas. Praeter haec autem factorum genera, sunt alia per se ipsa contumeliosa, quae nihil aliud in se habent quam significationem, ut natum vel pollicem inter duos digitos demonstrare, aut linguam inter dentes. Significabant enim haec vitia, Romanis sceleratissimum vitium. Haec autem contumeliae descriptio occasionem offert considerandi, vitium ad eius rationem necessarium sit ut verba aut facta in praesentia alterius fiant. Apparet enim id esse necessarium. Nam hoc differunt contumelia & detrahitio, quod illa vim secum affert & contemptum, haec autem ad fraudem inclinat & dolum, illa ergo fit in praesentia palam, sicuti haec clam in absentia. Respondetur perinde differre contumeliam a detractione, ac supra de rapina & furto differre probabimus. Contumelia enim quia contemptum significat, & reuerentiam quae in pup-

Ad pri...

Ad ter...

Cicero...

Responde...

scantia

sentia fit, aduersatur, ingenio suo in præsentia irrogatur: vel si fiat in absentia non est eo quod contumeliosus illam celate vestit: vt detractor: immo ob hoc verba in absentem iactat, vt in eius perueniant notitiam. Quare consulto dixit S. Tho. contumeliam esse cum quis id, quod est contra honorem alicuius, deducit in notitiam eius & aliorum: hoc est cum sua intentio est in faciem tale conuitium iactare.

Ad primum argumentum respondetur, quod verba, quatenus sonus quidē sunt naturalis, neminem lædunt nisi forsan tenerimus sit auribus: at vero quatenus signa existunt, honorem & afferunt si sint honesta, & auferunt si sint turpia, eo quod honor de excellentia, quæ in hominem notitia est, ortum habet. Facta autem quatenus facta sunt, suas, vt diximus, habent vitiorum species, sed quatenus signa sunt, p verbis reputantur.

Ad tertium respondetur, per discrimen illud designari solitum inter contumeliam conuitium, & improprium. Contumeliam enim, quæ literarum collusionem cum libello nimirum obseruant, a contumelia conuicti contendunt: contumeliosus enim tumens est & turgenti animo inflatus. Quamuis vt Vlpianus vult ff. de iniur. l. i. a contumendo rectius dicatur. Quare sua prima significatione solum significat dicti acerbitatem, contra honorem alterius, sed tamen ex vltis accommodatione, apud Theologos illam speciem significat, quæ obijcitur alteri peccatum mortale: vt quod sit hæreticus, aut latro, &c. conuitium autem latius patet: vt sit maledictum, quo alteri obijcitur, malum quoduis, seu culpa, seu peccata. Vnde Cicero pro Cælio: Maledictum inquit, nihil habet propositi præter contumeliam: quæ si peulantius iactatur, conuitium: si facit, urbanitas nominatur. Quod autem Labeo apud Vlpianum ff. de iniur. l. i. et apud Labeonem ait, nempe conuitium perinde sonare atque conuotium: quasi plurimum cœuones voces ad maledicta in vnum iactanda: sicut 4. Reg. 2. de puerorum vociferatione legitur aduersus Elisham inelamantium. Ascende calue: forsan non multum ad rem pertinet. Non enim cum, in hoc nomine tam concursum significat plurimum, quam vehementiam, sicuti in, conficio. Et Et crediderim, ex vitium, componi: conui-

tium. nihil aliud est, quam vitij alterum conspergere. Nisi dicatur a conuitando: vt lib. 6. ait Valla. Nam quem conuitijs proficiamus, procul a nostro contubernio vitamus: quasi illum a nobis per contemptum abigentes: hæc autem ad grammaticos attingunt. Improprium vero aliam peculiariter speciem conuitij significat: nempe cum quis alteri beneficium obijcit quod a se receperat: secundum illud Eccl. 26. Exigua dabit, & multa improperebit. Et apud Comicum: Istæ commemoratio, quasi exprobratio est immemoris beneficij. Sed hæc tamē receptissima vsu promissum vt utantur. Quæ si uncula autem scholastica se se hic lectori forte offert, vtrum omnes hi atque contumeliarum modi eiusdem sint speciei: an vero specie differant, sicut & ipsa proba differunt, quæ quis in alterum iactat. Crediderim cum Ciceriano omnes esse eiusdem speciei. Nam contumelia species est specialissima, vt puta quæ vnum habet honorem pro obiecto, quem ab eo auferit qui per vim patitur inuoluntarium: ab vna enim ratione formali obiecti vnica species constituitur. Nihilominus augeri tantum potest contumelie grauitas, vt eius expressio de necessitate sit confessio, vt si quem hæreticum, aut traditorem, aut quid simile appelles, id ipsum est confessio ne explicandum.

ARTICVLVS II.

Vtrum contumelia, & generaliter conuitium sit genere suo peccatum mortale.

VM contumelia in verbis, vt dictum est consistat, quæ genere suo non videtur tam enorme habere læsionem: merito queritur, vtrum perinde atque homicidium, & furtum, & adulterium sit eius generis mortalis culpa. Arguitur enim a parte negatiua: Nullum mortale crimen esse potest vitutis officij, conuicti autem est actus vitutis cuius apelia, ad quam secundum Phil. 4. Ethic. pertinet bene conuictari, ergo contumelia non est mortale peccatum. Secundo arguitur, Peccatum mortale vni perfecti non admittunt, qui tamen non nunquam conuicti & contumeliosi videntur, vt patet apud Paul. ad Gala. 3. O insensati Galatæ. Quin vero & Christus Luc. vlti. Ostulsi, inquit, & tardi Sot. de Iust. & Ia. i. corac

Valla.

Tertent.

Quæstioncula.

Primum argum.

Philosophus. Secunda.

Paulus

corde ad credendum, ergo contumelia nulum est peccatum. Tertio: Quamuis, dicitur quod est ex genere & obiecto veniale possit ex fine & ex circumstantia fieri mortale: ut mendacium, quando fit perniciosum, tamen vice versa id quod genere, & obiecto est mortale, fieri non potest ex intentione veniale, quia suum secum affert obiectum; quodcumque enim sine fuerit, mortaliter peccat: si ergo contumelia ex genere suo peccatum esset mortale, non nunquam posset ab illo cadere gradus: quod tamen est falsum: nam leue conuictum, aut ex subreptione collapsum, nemo vnquam pro mortali duxit. Quarto: Omne peccatum mortale, vel est capitale, vel aliquid capitalis soboles: contumelia vero non est capitale, ut per se liquet: neque vero capitalis criminis germen: nam maxima iura, ut Gregorius 31. Moral. auctor est. Quod tamen falsum esse videtur: nam potius aut ex superbia gignitur, secundum illud Prouerb. 11. Vbi superbia ibi & contumelia; aut ad stultitiam reducitur secundum aliud Prouerb. 20. Omnes stulti miscentur contumelijs. In contrarium est, quod nihil aeternam committitur poenam, nisi mortale sit crimen, conuictor autem infernali poena dignus est, secundum illud Matth. 5. Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis.

Ad quaestionem, tribus facilis conclusionibus respondetur, Prima est: Contumelia genere suo peccatum est mortale: idque atrocius quam furtum & rapina. Hic autem animaduertendum discrimen est inter peccata quae in factu consistunt, atque ea, quae in verbis posita sunt. In illis namque peccatis genus ex solo obiecto perpenditur: in uerbis autem non nisi ex adiuncta simul intentione. Quare hic genere suo, non id tantum sonat quod est obiecto: sicut in furto, & in homicidio, sed etiam ex intentione. Et ratio est, quod cum uerba re ipsa non offendat, sicut facta, sed significatione, significatio autem ex intentione fiat aliquid exprimentis: non censetur formaliter contumelia, nisi quae ex animo conuictandi procedit, vel ex crassa ignorantia & negligentia aduertendi quod dicitur. Probatur ergo conclusio. Illud peccatum est mortale, quod est contra charitatem: charitas vero, per quodcumque peccatum tollitur,

per quod pax perturbatur, & amicitia: tale autem est contumelia: ergo est peccatum mortale. Probatur postrema haec praemissa: Honor est inter bona humana praestantius quam exteriora: secundum illud: Melius est nomen bonum, quam diuitiae multae. Et cum honor sit positus in excellentia potissimum virtutis, merito plures mortales faciunt honorem, quam alia externa bona. Quin vero degantes homines, illis omnibus, ut medijs uiuunt ad comparandos honores, illorumque bonorum dispendio illos sustentant. Est ergo contumelia ex genere suo grauius peccatum, quam furtum & rapina: Malunt enim homines alijs priuari bonis, quam contemptui haberi: quamuis tanta esse possit quantitas furti, ut grauitatem exuperet contumeliam. Secunda conclusio: Inactio conuicti & probi, quae fit praeter intentionem contumeliandi, praefanda est quandoque ex intentione proferentis: quandoque vero ex rei quantitate, & quandoque ex defectu caute, quae adhibenda est. Vnde in triplici esse potest gradu, nepe ut sit quandoque uirtus, quandoque uenialis culpa, & nonnunquam mortalis. Probatur: Cum vel pater, uel praefatus, uel maior natus corripiendo, probro aliquo uirtutis aduersus inferiorem, si moderamine utatur, officium praefat. Dum autem quis conuictum graue per iracundiam euomit, mortale est. Vbi uero nonnullus est caute defectus, plurimum consuevit esse veniale. Vnde saepe inter mulierculas contingit & homines infimae classis, qui inuicem se conuictijs conspiciunt, ut in buccam ueniunt, quibus per parum solet adhiberi fides. At uero, cum tantum semper fuerint homines honoris tenaces, contumeliosissime cuique etiam praefatis, abstinendum est a conuictijs, quae humanos animos amarulentius, quam corporalia uulnera exulcerant. Atque adeo per parum solent ad correctionem conferre. Facillime sunt conclusiones: neque ut illis amplius immoremur opus est. Tertia conclusio. Contumelia uoep ingenio nactur ex ira, ut Greg. ait loco citato, Non quod sola superbia uel odium, quo quis alterum contemnit, non quandoque sufficit ad contumeliam: sed quod uirtus inde ceteris originem ducit, unde plurimum omni consuevit.

suevit, contumelia vero ex in plurimum nascitur, eo quod maximam habet connexionem ad eius finem: Ira namque finis est vindicta, atque vltio, & nulla est pratentior compendiosiorque via ad vlticem dunt, quam contumelia. Qui enim potens non est, vt se vindicet, aurid non audet, statim in contumelias proflit, vt feminarum ingenium testimonio est, per hoc enim quod quis verbis alium pessundat, quadamtenus animo satisfecit suo.

Ad primū arg. Aristot. 4. Ethic. cap. 8. etenus est virtutis eutrapelias, quatenus intra limites moderate facitiae continetur quando scilicet vrbauitatis venustas in cōiūto adest secundum illud supra citatum Cicer. Maledictum si petulantius iactatur, conuittium, si facetius, vrbauitatis nominatur. Quare isti aulici scurræ neuiquam perimendi sunt (commatibus vii, quæ plus amaritudinis afferūt, quam salis. Sic enim rufus mouendus est, vt bilis non concitetur. Ad secundum responderetur, quod sicut verbis gratia disciplinæ vii licet; ita & moderatis verbis, quæ suo aere delinquentis animum nonnullo dolore afficiunt. At verum vt August. li. de sermone Domini in monte, admonet, raro sunt huiusmodi amarulentæ obiurgationes adhibenda. In solutione tertij adhibendus animus est, ad intelligendum illud verbum, quod D. Tho. tractauit 12. q. 88. arti. 2. vbi docuit mendacium iocosum, quod genere suo est veniale, posse ex fine fieri mortale, vt si referatur vel ad aduentum, vel ad infamiam alterius: mortale autem ex genere, quod factio committitur vt furtum, ad quemcunque finem referatur, etiam si fiat ad dandam elemosynam, est mortale. Ita que sententia D. Tho. est quod intentio finis, licet veniale petrahete possit ad mortale, non tamen mortale vsque ad veniale extenuare. Haud tamen negandum est, quin quod genere suo est mortale, possit vel ex leuitate materiæ, vel ex susceptione fieri veniale. Contumelia vero (vt iam dictum est) quoniam significatione committitur, quæ ex intentione procedit, licet sit genere suo mortalis, nihilominus potest ex ipsa intentione fieri venialis, quin verò aliquando laudem habere virtutis.

Ad quartum iam satisfactum est con-

clusionem. Est enim contumelia filia iræ, non autem superbie, nam peccatum quod ex alio nascitur, ad eundem debet ordinari finem, contumelia verò non ordinatur ad exaltationem, qui est finis superbie. At tamen superbia disponit ad contumeliam nam qui elatus est, facile alios spernit, & ideo ait Sapiens, Vbi superbia, ibi cōtumelia. Et rursum quia contumelia furor rationem obnubilat, addit dicens: Stulti mitceatur contumelias.

ARTICVLVS III.

Virum debent quisque contumelias æquanimiter sustinere.

Postquam de illata contumelia dictum est, sequitur vt dicamus quomodo sit ferenda. Est enim argumentum quod id non sit virtus, qui enim proba, conuittiaque sustinet obloquentis, audaciam atque petulantiam eius sonet, quod reuera nullū est virtutis officij. Secundo arguitur: Plus se quisque diligere tenetur quam alterū, atque adeo honorem suum, plus pendere quam alienum, nemo autem ferre debet, vt se præsentie honori & fama amici detrahatur, secundum illud Prou. 26. Qui imponit stulto silentium, iras mitigat, ergo nullus sua ipsius gloria sustinere debet. Tertio: Neminī licet se priuam vindicare: qui autem æquo animo spumam contumeliosū sustinet, se de illo vindicat, quatenus eum spernere proficitur, secundum illud Chryloto. super Mat. h. Si vindicari vis; ille, & funestam illi dedisti plagam, ergo id non licet. In contrarium est illud Ps. Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates. Et subdit: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & tanquam mutus non aperiens os suum.

Ad quæstionem duabus recepissimis conclusionibus responderetur. Prior: Vnus quisque tenetur animum contumelijs ferendis habere paratum, vbicunque fuerit expediens, non tamen ea semper ferre. Probatut vtraque conclusionis pars: Patientia, vt in his, quæ contra nos fiunt, sic & in his, quæ contra nos maledicuntur necessaria est, in his autem quæ contra nos fiunt.

sequa

Primū margu

Secūda.

Tertiū.

Prima conclu.

Probō.



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

August. sunt tantum est necessaria in animi preparatione, secundum expositionem Augustini super illud Matth. 5. Si quis te percusserit in una maxilla prebe illi, & alteram, preparatio autem animi cum affirmatio precepto iubeatur, non obligat pro quocumque tempore, sed pro illo art. quod id ratio exegerit, ergo & animum debemus habere paratam, & tamen non semper re ipsa tenemur contumelias tacite ferre: Id quod ipsius Redemptoris exemp'o edocti sumus: Nam & a percussente se rationem rogavit dicens, Io. 18. Quid me cedis? quod non nullam reprehensionis effigiem pre se ferebat. Posterior conclusio Quandoque oportet illatam contumeliam repellere. Probat duplici ex capite: Primo quidem propter bonum eius, qui contumeliosus est: nempe ut tumentis eius animi insolentia reprimatur, ne illis iniurijs assuecat, secundum illud Prou. 26. citatum, & secundum aliud ibidem. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Secundo, propter aliorum bonum, tam circumstantium, quam absentium, qui contumelias affectum, nonnunquam solent minoris reputare, atque adeo eius doctrina & monitis minus inde proficeret. Vnde Grego. super Ezechiel homil. 9. Hi quorum vita in exempla imitationis est posita, debent si posunt detrahentium verba comperere, ne eorum predicationem non audiant, qui audire poterant, & ita in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnat. Hic primum omnium arbitratur apud D. Tho. animaduertendum esse quod lib proximo quest. 6. verum iudicauimus, nempe licere cuique saltem priuato, fame suae lesione infamatori remittere Nam si eis qui honorem nostrum contumelias denigrant, resistere non tenemur, non est cur semper teneamur splendorem fame nostrae alia vi sustentare, quam officii virtutem vacando. Hoc an em solenne membrum prioris conclusionis, videlicet quod tenemur animos habere paratos ad ferendas contumelias, vbi id ratio tulerit, non nihil explanationis desiderat. Et primo quaeritur, vtrum preceptum sit habere semper voluntatem, hoc est actuale, propositum ferendi iniurias inferendas pro loco, & tempore. Nam preparatio talem actum significare videtur. Respondetur id non esse necessa-

rium, nam precepta affirmatiua sicut non obligant pro quolibet tempore ad externa opera, ita neque ad intimos actus, sed satis est non habere propositum contrarium, atque in genere propositum feruare mandata, nam illius virtute includitur hoc propositum. Et est animaduertendum huiusmodi preparationem non solum esse necessariam ad non vindicandas auctoritate priuata illatas iniurias, nam id certissimum est nemini licere, ut supra dictum est, sed ad non resistendum, vbi resistentia sine graui scandalo & ingenti detrimento fieri nequit, & vbi ratio fidei & boni publici sustentationem exegerit. Quare qui in animo gerit de quacumque contumelia se vindicaturum, & cuiuscumque, circa delectum oblitum, in illa uel perditionis. Atque circa illos casus quisque potest & priuatum cuius virtutis moderamine resistere, & per publici potestate iuris ordine vindicare se. Quare autem an circa casus necessarios, dum quis possit resistere, consilium semper sit non resistere, apparet enim id esse consilium cum sit misericordie opus. Sed ad hoc iam posteriori conclusione negante responsum est. Vtrumque enim simul consilium sapientis, scilicet & ne respondeamus stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiamur ei similes, & ut sus ut respondeamus ei ne videatur sibi sapiens. Quapropter prudentia perpendiculari librandum est quando contumeliam nobis respondere oporteat, quando vero minimam. Est enim ei respondendum quando ratio correptionis fraternae id decere monstrauerit, tunc enim preceptum charitatis est animum eius sedare, eum que sui furoris & stultitiae admonere. Sed enim maior cura nobis adhibenda est nostrum, scilicet alterius furor nostrum excutere, & qui comperere alium deberemus, simili nos impetu feruentes eum potius irascimus. Leuiter ergo admonere eum debemus ostendendo absque causa, & ratione concitari, exemplo nimirum Christi, qui tantum dixit: Cur me cedis? hoc est nullam habebas credendi causam. Quando vero contumeliam contra honorem fidei & religionis iactantur, tunc vicissim religio est acriori obiurgatione contra vi. Hoc enim refertur, quod Paulus Galatas inuentos appellauit, & Christus alios stultos, atque alios generationem nequam,

Vltima conclusio.

Grego.

Priuat?

Quest.

Respon-

sio.

QVÆSTIO X.

DE DETRACTIONE.

San. Thom. 2. 2. quæst. 73.

ARTICVLVS I.

Vtrum detractio sit denigratio alienæ famæ per occulta verba.



ost contumeliam, qua derogatur honori, sequitur de detractio, per quam famæ detrahitur. Et primo circa eius quidditatem quæritur vtrum sit denigratio alienæ famæ per occulta verba. Arguitur enim a parte negativa: Occultum & manifestum circumstantiæ sunt non constituentes eorum species: in definitione autem id tantum poni debet, quod ad speciem pertinet: ergo non est quod in definitione detractiois ponatur occultationis differentia. Secundo arguitur: Fama est publica illustri que notitia: ergo per id, quod occultum est, non denigratur. Quare detractio, quæ fit per occulta verba, non est famæ contraria.

Primum argu. a parte negativa.

Secundum.

Tertium.

Tertio: Detractio idem est quod subtractio, & demptio ex aliquo toto: contingit autem famam denigrari nihil veritatis subtrahendo, sed occulta propalando crimina, ergo non idem est detractio quod famæ denigratio. In contrarium est illud Eccl. 10 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit: ergo occultè mordere alienam famam est illi detrahere.

Vnica conclusio.

Probatio conclusio.

Ad quonem vnica sufficit conclusio, quæ ex superiori q palam consequitur. Detractio est occulta denigratio alienæ famæ. Conclusio iam ex superioribus ostensa est. Enimvero sicuti facti noceri alicui bisariam solitum est, vt in furto & rapina ostendebamus, nempe aut per manifestam vim aut per subdola læsionem, ita et & verbo vsu venit. Nam manifestè quis alteri per contumeliâ nocet, occultè autè, per detractioem. Qui autem in alterius conspectu manifestis verbis in eum inuehit, pariter dedere eum se proficitur, quapropter honorem eius, vt diximus, ex professo lædit. Soto, de Iust. & Iu. 11 3 Qua

quam, & prauam. Personæ autem publicæ etiam propter suum proprium honorem, videtur esse, debent conuictis resistere, vt potest quærum honor necessarius reipublicæ est: priuata autem licet non teneantur, possunt tamen. Postrema autem superest dubitatio, vtrum quando resistere licitum est, tunc fas sit pro vna suscepta contumelia aliam reijcere. Appellat me quispiam latronem, appello eum sicarium. Notat meum genus, noto ego suum ingenium & mores: Respondetur in primis nunquam licere crimen falsum alteri obijcere: esset enim mendacium, idemque perniciosum. Præterea neq; crimen, defectumve vllum, vel occultum vel publicum per modum vindictæ, licet in conuictorem respicere: sed tantum per modum defensionis vim repellendo. Hoc est: Non licet illi obijcere crimen quod impertinens est ad obterendam eius auctoritatem: sed illud prius, quod ad id est necessarium: vt si dicam eum esse hominem mendacem, & ad eius confirmationem patefaciam aliqua eius mendacia, vt in eo quod mihi impingit de fringat ei fides. Si autem me appellat concubinarium, non licet mihi eum appellare latronem: sicut neque ius est percipientem repercutere. Ad primum igitur argumentum iam responsum est, q licet audaciam conuictiatis in verbis comprimere, ne videatur sibi sapiens: non tamen acerbis, ne efficiamur ei similes. Ad secundum dicitur, q quæ ei respondemus qui contumelias in alterum iacit, non videmur ex nimio amore nostri id facere, sed ex charitate, tam contumeliantis, quam eius qui contumelias perfert: & ideo id facere semper est officium. Quando vero contumelias nostras propulsumus: tunc non tam charitatem colere videmur quam nostræ superbiam succumbere, & iracundiam irritare. Quare tunc sapius consilium est tacere. Ad tertium denique respondetur, quod si quis contumelias suas audientibus tacere, eo scilicet animo vt alterum quasi spretum ad iracundiam exagitarer, peccatum esset vindictæ: si autem sibi consulens taceat, & virtuti obsecundat, licet sciat alterum inde peius concitandum, nihil sua referre debet, & hoc est qd Chrysostomus ait secundum Sapientis consilium, Eccl. 18. Non linges cum homine lingua: & non struas in ignem illius ligna.